

KOBIETY W CIĄŻY POKRZYWDZONE PRZEMOCĄ DOMOWĄ I WYZWANIA PRZED NIMI STOJĄCE U PROGU MACIERZYŃSTWA

AGNIESZKA MOSZCZYŃSKA - BŁASZCZAK

Położna od 1998 roku, specjalistka pielęgniarstwa neonatologicznego, położna środowiskowo-rodzinna, absolwentka studiów położniczych na Uniwersytecie Medycznym oraz studiów pedagogicznych na UMCS w Lublinie, a także Certyfikowany Doradca Laktacyjny, członkini Polskiego Towarzystwa Konsultantów i Doradców Laktacyjnych. Od 2020 r. właścicielka Poradni Laktacyjnej „NEO-LAKTA”.

Od początku drogi zawodowej wśród jej pacjentek znajdują się kobiety pokrzywdzone przestępstwem. Prowadzi edukację zdrowotną, w ramach której realizuje wczesną profilaktykę krzywdzenia dziecka. Prowadzi również identyfikację czynników ryzyka w rodzinie w ramach wizyt domowych

Przemoc domowa wobec kobiet ciężarnych jest obecnie problemem zarówno medycznym, jak i społecznym. Kobiety pokrzywdzone przemocą wymagają objęcia wsparciem na wielu płaszczyznach. Przemoc wobec drugiego człowieka uchodzi współcześnie za czyn naganny społecznie – zwłaszcza, gdy pokrzywdzone są kobiety ciężarne (częstość przemocy wobec ciężarnych to 1- 25%).

Przemoc wg Pospiszyl to wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej oraz psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnej relacji, natomiast Lipowska- Teutsch definiuje ją jako zespół atakujących, nadzorujących i kontrolujących zachowań obejmujących przemoc fizyczną, seksualną i emocjonalną. Jest to spójny ciąg zachowań o charakterze zamierzonym i instrumentalnym, który ma na celu zniewolić osobę pokrzywdzoną, wyeliminować jej suwerenne myśli i działania, oraz podporządkować żądaniom i potrzebom sprawcy. Kobiety doświadczają przemocy w różnych formach niezależnie od wieku. Najczęściej stosowane formy to: przemoc fizyczna, znęcanie psychiczne i ekonomiczne, przemoc seksualna, a także zaniedbanie i nadopiekuńczość.

Kobiety, które doświadczyły przemocy w ciąży, zgłaszają, iż były również pokrzywdzone przed ciążą. Zdarza się również tak, że krzywdzenie rozpoczyna się po raz pierwszy właśnie w ciąży. Sprawcami tej przemocy są zazwyczaj mężowie lub partnerzy- ojcowie nienarodzonego dziecka. Niekiedy sprawcami przemocy wobec kobiety ciężarnej są rodzice, zwłaszcza, gdy ta z nimi zamieszkuje.

Przemoc fizyczna rozumiana jest jako nieprzypadkowe obrażenia poniesione w trakcie przemocy ze strony sprawcy, doznane urazy w trakcie maltretowania. Do urazów występujących u ciężarnych możemy zaliczyć: stłuczenia, otarcia, skaleczenia, złamania oraz zwichnięcia. Urazy te najczęściej występują w okolicy szyi, ramion, przedramion oraz twarzy.

Z kolei przemoc psychiczna polega na poniżaniu i upokarzaniu ofiary, nie pozostawia widocznych śladów, pozbawia osobistej mocy, warunkującej podejmowanie jakichkolwiek działań. Sprawca izoluje osobę pokrzywdzoną i narzuca jej swoje sądy oraz pozbawia środków służących do prawidłowego funkcjonowania psychicznego i fizycznego.

Nadużywanie i wykorzystywanie seksualne ciężarnej przez partnera nigdy nie występuje jako pojedyncza forma krzywdzenia, ale jest połączone z krzywdzeniem fizycznym i psychicznym oraz z zaniedbywaniem zarówno fizycznym (np. z brakiem dostępu do opieki w tym lekarskiej oraz z zaniedbywaniem psychicznym, czyli odrzuceniem, brakiem pozytywnych uczuć, lekceważeniem emocjonalnym i lekceważeniem psychicznych potrzeb ofiary).

Nadopiekuńczy sprawca dąży do ograniczenia rozwoju osoby, pozbawiając ją prawidłowego rozwoju psychofizycznego oraz doprowadza ją do okaleczenia psychicznego i fizycznego. Przemocy fizycznej zawsze towarzyszy ból i cierpienie psychiczne. Odrzucenie powoduje brak poczucia bezpieczeństwa, miłości, przynależności, a więc godzi w psychiczny byt krzywdzonej ciężarnej. Kobiety ciężarne, wobec których była stosowana przemoc, częściej doznają lęku, obniżonego poczucia własnej wartości, zespołu stresu pourazowego, depresji, nie akceptują ciąży, bardziej boją się porodu i podjęcia roli matki, częściej – niż ciężarne, które nie doświadczyły przemocy – odrzucają nowonarodzone dziecko.

Ponadto przemoc seksualna wobec ciężarnej predysponuje do wystąpienia poronienia, porodu przedwczesnego, a także do wystąpienia chorób przenoszonych drogą płciową, obfitych upławów oraz przewlekłego zespołu bólowego miednicy mniejszej. Wszystkie rodzaje przemocy wywołują u kobiety ciężarnej negatywne emocje, co w konsekwencji przekłada się na nieprawidłowy rozwój płodu: wystąpienie wad rozwojowych, zahamowanie wzrostu wewnątrzmacicznego płodu łącznie z obumarciem wewnątrzmacicznym płodu, a po porodzie zwiększa się ryzyko wystąpienia depresji poporodowej.

Wiele kobiet nawet po zakończonej ciąży skarży się na pogarszający się stan zdrowia, trudności z wykonywaniem prostych czynności, zgłasza dysfunkcje seksualne i zaburzenia odżywiania, musi często stawić czoło wychowaniu dziecka niepełnosprawnego.

Personel medyczny: położna środowiskowo- rodzinna i ginekolog- położnik niejednokrotnie stają się pierwszym źródłem wsparcia dla kobiety ciężarnej i to właśnie oni powinni pokierować dalej kobietę, aby mogła skorzystać ze wsparcia zagwarantowanego jej zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wsparcie społeczne odgrywa bardzo istotną rolę w zmniejszeniu negatywnych doświadczeń, wzmocnieniu ciężarnej w radzeniu sobie z problemami i trudnościami, jak również do uzyskaniu wyższej samooceny i poprawie komfortu życia. Wsparcie okazane kobiecie ciężarnej zmniejsza poziom stresu, a tym samym zapobiega wystąpieniu niekorzystnych zmian fizjologicznych w organizmie swoim, jak i rozwijającego się płodu..

Wsparcie społeczne może przybierać różne formy: wsparcia emocjonalnego, informacyjnego, instrumentalnego oraz wartościującego. Przemoc wobec kobiety ciężarnej jest trudna do zaobserwowania, a wynika to z faktu, iż kobiety często nie chcą ujawniać, że są ofiarami przemocy. Rozpoznanie ciężarnej, która jest ofiarą przemocy wymaga od personelu medycznego zachowania zasady prywatności, wrażliwości oraz zaufania. Specjaliści sprawujący opiekę nad kobietą ciężarną powinni odbyć odpowiednie szkolenia z zakresu postępowania z pacjentką, będącą pokrzywdzoną przemocą domową, gdyż szybkie rozpoznanie problemu i wdrożenie odpowiedniego wsparcia zapobiega negatywnym konsekwencjom przemocy w ciąży.

Osoby pokrzywdzone przestępstwem mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy ze środków Funduszu Sprawiedliwości. Jest to przede wszystkim pomoc prawna, psychologiczna, psychoterapeutyczna i materialna. Bezpłatną pomoc można uzyskać w jednym z Okręgowych Ośrodków lub Lokalnych Punktów Pomocy Pokrzywdzonym Przeszestępstwem, tworzących Sieć Pomocy Pokrzywdzonym. Wykaz wszystkich organizacji, które świadczą pomoc znajduje się na dedykowanej stronie internetowej Funduszu Sprawiedliwości: www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl. Należy wybrać opcję „Potrzebujesz pomocy”, a następnie „Znajdź ośrodek pomocy”. Wówczas pojawi się strona z wykazem placówek. Należy wpisać nazwę miejscowości, z której osoba pokrzywdzona pochodzi i wyświetli się lista oraz mapa z placówkami znajdującymi się najbliżej osoby potrzebującej.

W celu otrzymania wsparcia z Funduszu Sprawiedliwości, prosimy w pierwszej kolejności kontaktować się z Linią Pomocy Pokrzywdzonym pod numerem **+48 222 309 900** lub na adres e-mail info@numeros.pl.

Bibliografia:

1. Browne K. D., Związki pomiędzy przemocą małżeńską i krzywdzeniem dzieci, a terapia sprawców przemocy domowej, Birmingham 1993.
2. Gulli B., Wysocka- Pleczyk Małgorzata (red.), Dziecko jako ofiara przemocy, Kraków 2009 .
3. Lipowska- Teutsch A., Wychować, wyleczyć, wyzwolić, Warszawa 1998.
4. Makara- Studzińska, M., Sulima M., Lewicka M., Przemoc domowa wobec kobiet ciężarnych a potrzeba wsparcia- przegląd literatury, Lublin 2013.
5. Malinowski J. A., Kempieńska U., Przemoc wobec kobiet w ciąży- przyczyny, skutki i możliwości wsparcia, Toruń 2020.
6. Monks C. P., Coyne I. (red.), Przemoc i mobbing w szkole, w domu, w miejscu pracy, Warszawa 2012.
7. Moszczyńska- Błaszczak A., Radzenie sobie w sytuacjach trudnych a wsparcie społeczne kobiet ciężarnych. Praca magisterska pod kierunkiem prof. dr hab. Janusza Kirenko, Lublin 2005.
8. Pawłowska- Muc A. K., Łepecka- Klusek C., Stądnicza G., Pilewska - Kozak A. B., Dobrowolska B., Pałucka K., Problem przemocy domowej w praktyce zawodowej pielęgniarek i położnych, Warszawa 2017.
9. Piekarska A., Przemoc w rodzinie. Agresja rodziców wobec dzieci. Przejawy i psychologiczne uwarunkowania, Warszawa 1991.
10. Pospiszył I., Przemoc w rodzinie, Warszawa 1994.
11. Przestrzelska M., Zasady funkcjonowania i możliwości wsparcia w okresie okołoporodowym. (w:) Iwanowicz- Palus G., Bień A. (red.): Edukacja przedporodowa, Warszawa 2020.
12. Rosenberg Marshall B, W świecie porozumienia bez przemocy, Podkowa Leśna 2013.
13. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Dz. U. z 2020 r.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

FUNDUSZ
SPRAWIEDLIWOŚCI

EDUKACJA
Bona Fides
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności

Działanie zrealizowane w ramach projektu „Standaryzacja świadczonej pomocy w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Przeszestępstwem jako narzędzie zwiększenia efektywności świadczonej pomocy na rzecz osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób im najbliższych” współfinansowanego ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl